



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quæ ira hoc loco prohibeatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Cum veritate etiam pugnat. Attenim: Certitudo salutis pender à fide promissionum diuinatum. Ita vero: Quæ sunt illæ promissiones? Astimo, quibus salutem credentibus Deus pollicetur. Quid illa fides? Annon illi. Certam fiduciam vitæ æternæ. Illa igitur certitudo, quæ se quispiam electum esse statuit, est fides promissionum. Fides ergo promissionum pender à fide promissionum. Vnde admirabiliter eadem res pender à semetipsa. Et Calvinianus de electione certus est, quia certus est. At profecto aliud Christus indicauit, dum comminatur exitum æternum, nisi eorum iustitia sit abundantior, quam scribarum & Phariseorum.

Atque hoc argumentum ex Piscatore Calviniano confirmatur. [Loquitur, inquit, hic Dominus proprie de iustitiâ inherente, quæ consistit in bonis operibus: ut patet cum ex collatione, cum iustitiâ Phariseorum, cum ex sequente declaratione præceptorum Decalogi. Quare non putandum, hic haberi sermonem de iustitiâ imputatâ, quæ consistit in iudicio Dei.]

Et deinde in obseruatione; [Esti nemo per iustitiam inherentem siue per bona opera mereri potest vitam æternam: tamen illam nemo consequetur, nisi qui vero illius iustitiæ, & quidem veræ, studio fuerit præditus. Vera autem iustitiâ inherens est, quæ conformis est Legi Deitæ intellectæ, ac proinde quæ non est contenta operibus externis, sed itudet puritatem internam, ut scilicet corpus sit à prauis concupiscentiis, & contra imbutum sine cetera dilectione Dei & proximi: sicut colligitur ex declaratione præceptorum decalogi, quam hoc loco Christus tradit.]

Vbi omnia effugia excludit, cum ait: Neminem cõsecuturum vitam æternam, nisi veræ iustitiæ studio fuerit præditus. Ex quo consequitur, non posse esse in quopiam certitudinem electionis, nisi in quo certitudo illius studii fuerit, sed cum inter multos, & horribiles lapsus, hoc studium elanguerit, cum omnia futura in incerto sint; non potest quisquam sine reuelatione Dei constituere, se habere semperque habiturum studium seruandorum Dei mandatorum. Quod in altero Calviniano, & latrone dum cupiditate inflammatus agit, intelligi non potest, nec dum esse.

Claudam insigni sententia D. Augustini, qui iustitiam Phariseorum à nostra magno intervallo distendit. lib. de fide & operibus c. 26. Qui enim dixit: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non intrabit in regnum cælorum: ipse etiam dixit, Nisi abundauerit iustitiâ vestra super scribarum & Phariseorum, non intrabitis regnum cælorum. De illis quippe ait: Scribæ & Pharisei super cathedram Moysi sedent: quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite. Dicunt enim, & non faciunt. Ergo iustitiæ eorum est dicere, & non facere, non facere: ac per hoc nostram esse voluit abundantem super non facere, illorum, dicere & facere.

Quin & in eundem sensum Bullingerus, nondum omnes nequitias sinus atque edoctus. [Simul autem per fidem datur nobis Spiritus Christi quo regeneramur. Regenerati vero operantur opera filiorum Dei, ambulantes in caritate, quæ Legis est perfectio: non iam foris & externe simulantes religionem, nam quæ faciunt, ex animo faciunt, & sciunt Deum ipsum cor, spiritum, & intima hominis requirere. Ergo ex animo Deo seruiunt. Et talis quid est iustitiâ Christianorum.]

Quid vero alia querimus, ipsæ nostræ interpretationis litem diuidat Augustinus I. de Baptismo cap. 21. contra Donatistas. Sicut autem bono catechumeno baptisimus desit ad capeendum regnum cælorum sic male baptizato verò conversio. Qui enim dixit, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non intrabit in regnum cælorum: ipse etiam dixit, Nisi abundauerit iustitiâ vestra plus quam scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum. Namque, ne secus esset iustitiâ catechumeni, dictum est, Nisi quis renatus fuerit ex a-

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

qua & Spiritu, non intrabit in regnum cælorum. Rursum ne perceptio baptismo secus esset iniquitas baptizatorum, dictum est, Nisi abundauerit iustitiâ vestra plus quam scribæ, & Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum. Alterum sine altero parum est, vtrumque, perficit illius positioni heredem. Sine iustitiâ ergo non est salus, multo minus certitudo salutis.

VERSVS 22.23.

Audistis, quia dictum est antiquis, non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis; quia qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.

QUESTIO I.

Quam ira hoc loco prohibeatur?

§. 1. IN Græcis plerisque est: qui irascitur temere irascitur, sine causa. quod etiam Syrus interprete. mere. tinuit; nempe *ἡ ἡσυχία*, apud Chrysostomum legitur, & Augustinum in Serm. de hiis verbis. Hieronymus tamen negat in melioribus libris haberi. Atque ita S. Augustinus I. I. retract. c. 19. Illud etiam melius intelleximus postea, quod scriptum est, Qui irascitur fratri suo. Co-dices enim Græci non habent sine causa, sicut hic positum est: quamuis idem ipse sit sensus. Illud enim diximus intuentum, quid sit irasci fratri suo, quoniam non fratri irascitur qui peccato fratri irascitur. Qui ergo fratri, non peccato irascitur sine causa irascitur.

Negat ergo in Græcorum libris haberi, vti & Hieronymus. De sensu tamen conueniunt. Itaque probandi non sunt nouatores, qui suis libris allinunt, ut Chytræus, Beza, Piscator alii. Neque enim vetustiora, neque meliora exempla habuerunt, quam Hieronymus, & Augustinus. Facile autem ex glossa marginali in textum irreperere potuit.

§. 2. Non tollitur omnis ira, sed ut ait D. Chrysostomus, intempestiva. Neque enim ira, aut aliæ passionnes, ut stoici docent, malæ sunt. Est ut cedium, ita & ira quædam perfecta, Psal. 138. Perfecto odio oderam eos. Deo ira sæpe tribuitur, & Christus circumspexit iratus. Itaque ira illa qua Dei zelo, & iustitiæ causa irascimur, quæque vitia non homines odimus, non prohibetur. Sed cupiditas iniqua vindictæ, alienatioque à persona: *ira venialis*.

§. 3. Duplex autem ira potest hoc loco intelligi, le peccatū Venialis & mortalis. Multi mortalem interpretantur. & aliquā Multi Venialem, idque auctore S. Chrysostomo, de mortali Hanc interpretationem Bellarminus sequi ut I. de amissione gratiæ & statu peccati. Quod attinet ad primū, Triplex in Matthæi quinto sic legimus: Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui dixerit raca, reus erit concilio; qui dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. Hoc loco non respicit Dominus prædestinationem, neque discutiit, quid possit, aut velit diuina misericordia; Sed res ipsas diiudicat, & peccatorum mensuram. Facit autem tres gradus iracundia, primum eius, quæ in leui est, ut in vocem nullam erumpat: Alterum eius, quæ paulo grauior est, non tamen peruenit vsq. ad apertum conuiuium: Tertium eius, quæ grauior est, & manifestum conuiuium patit. Quamuis enim possit interdum iracundia interior esse grauior, & tamen dissimulari exterior: nihilominus ordinariæ, quo est maior, eo se magis prædit, & ideo Dominus leuissimam iracundiam vocat eam, quæ non manifestatur vilo signo exteriori.

Huic interpretationi se Pareus opposuit le. 28. Concedit veniale non dicere pæd. st. nationis, sed relatione ad misericordiam Dei, ad Bellarmini verba sic respondet:

[Nec relatione ad misericordiam Dei: Hoc blasphemum est, quia tollit misericordiam Dei, ab eo quæ-

Peccatū „ ne cœli quidem, vel Angeli satis mundi: nedum ho-
veniale „ minis peccatum veniale. Misericordia Domini quod
vnde esse „ non consumit sumus: exclamat Propheta: Extra mi-
negent. „ sericordias igitur, quid nisi consumitio, peccatum cō-
sumens? Pergit: nec relatione ad statum renatorum:
Et hoc falsum: extra regenerationem enim nulla fi-
des. Sine fide quicquid fit, peccatum est, mortale est.
Nihil igitur veniale extra statum renatorum. sine fide
impossibile placere Deo. Ergo sine fide impossibile
est, peccatum veniam consecui. Probationem polli-
cetur Primum ex Scripturis. Tum ex definitionibus
Ecclesiasticis. Deinde ex doctrina Patrum. Postremo
ex ratione:

Enthymema igitur Parei hoc modo conficitur. Si
peccata essent venialia sine relatione ad misericordiam Dei,
Deus non esset misericors. Secundo. Sine misericordia Dei
nec cœli, nec Angeli satis mundi sunt, ergo nullum peccatum ho-
minum est sine relatione ad misericordiam Dei veniale.

Veniale „ Responso opus non est alia, quam negatione
peccatum „ consequentiæ; nam se quentibus satis probat Bellar-
est sine re- „ minus natura sua esse venialia. Deinde quomodo Dei
spectu mi- „ misericordia tolleretur, si quædam natura sua absq; ea
sericordia. „ essent venialia? An non manet diuinæ misericordiæ
ingens ignoscendi materies, cumulus maximus, quæ
indies committuntur mortalium? Tertio, Non agno-
scis misericordiam præferuantem à Mortalibus & ven-
ialibus? Quarto, An non ipsis venialibus natura sua
elucet misericordia condonantis, etsi enim natura sua
venialia sunt, vt penam æternam non mereantur, si-
ne misericordia tamen nō remittuntur, cœlestis enim
pater non modo cum enormium delictorum æterna
supplicia condonat, verum etiam cum minusculis fi-
liorum erratis clementer indulget, misericors est.

At absq; misericordia Dei, nec cœli, nec Angeli
mundi sunt.

An hinc sequitur nullum hominum peccatum esse
naturæ veniale? Quid cœlorum & Angelorum macu-
la, ad hominum peccata vel venialia, vel Mortalia?

Angeli „ An hoc vis dicere, cœlorum & angelorum omnia pec-
quomodo „ cata sunt mortalia. (nam cœlorum nulla sunt peccata)
non mun- „ an ideo non possunt hominum esse aliqua venialia?
di coram „ Sed non loquitur de peccatis demonum Scriptura;
Deo? „ sed Angelos negat esse mundos in cōspectu eius, An-
gelos, inquam Sanctos. An ergo Angeli peccata habēt
mortalia, ne miseris hominibus vllum sit veniale? An
dicemus beatorum Angelorum peccata secundum
iustitiam mortalia? Secundum misericordiam venia-
lia? Alia in his connexio fingi non potest. Quæ igitur
mens Scripturæ est? Nullam vel cœlorum, vel Ange-
lorum esse mundiciem, si ad immensam purissimæ
diuinæ puritatem cōferatur, multo minus huma-
næ naturæ, etiam in primæ iustitiæ innocentia de-
gentis, nec tamen cœli, Angeli, primi parentes, ege-
bant misericordia peccata non imputante. Itaque illa
dicuntur non munda, vt dicuntur non esse. Ad id e-
nim collata, quod est ens per essentiam, ens in finitæ
perfectiōis, sunt omnia, quasi non sint: & omnia,
mundissima, quasi non munda, nec tamen ideo natu-
rarum istarum impundicia, vel culpa arguitur, sed
immensum, quo à munditiæ creatricæ distant, inter-
uallum ostenditur.

Omnia ni- „ Extra regenerationem nulla fides, at sine fide impossibile est
hil Deo cō- „ placere Deo; recte sane; Quid tum? Ergo sine regene-
parata. „ ratione non condonantur peccata. Est. Ergo nulla
sunt natura venialia. Negatur consequentia. Natura
venialia, nec tamen natura, sed Dei misericordia, &
penitentia regenti remittuntur. Expendamus illud:
sine fide est impossibile placere Deo. An sine actuali,
an habituali? Sine fide actuali impossibile est placere,
ergo semper opus actuali fide, displicebis, quocunq;
momento desieris actualiter fiduciari. An sine habi-

tuali? Ergo ex antithesi habitualis fides sufficit, vt
placeas Deo, ergo est fides iustificans.

Deinde quicquid sine fide est, peccatum est. An si-
ne actuali? vt si quis egeno largitione pecuniæ subue-
niat, nec actualem fidenciam habeat, peccet mortali-
ter? At hoc absurdum est. Si quicquid sine fide habi-
tuali peccatum est, ergo quod cum ea fit, si ex se opus
bonum sit, non est peccatum? Ergo fides habitualis
imputatur ad iustitiam. Nullo ergo effugio euadere
possunt, vt illæ ipsæ Scripturæ, & tabulæ, quas in sub-
sidium proferunt, non sint suorum auctoribus aduersæ.

§. 4. Argumentum Bellarmini in hunc modum
concludit. Manifestum constitutum facit reum gehennæ ignis. Dum co-
ac per hoc peccatum mortale. Iracundia sono vocis expressa, sed saltem ad
ad malum constitutum non pertingens, facit reum Concilij, id est, peccatum
non constat, an mereatur gehennam. Quorum enim cogitur sit dignum
Concilium ad discernendum, num aliqua culpa, gehennæ ignis gehennæ,
punienda esset, nisi quadam peccata leuiora essent, quam vt ita aliqui
lem penam mereantur? Rursus iracundia, quæ nullo signo ex-
terno foras erumpit, non facit reum Concilio, sed iudicio, hoc esse signum
est, non constat an mereatur aliquam penam, an nullam. Le-
uiores autem illa pena cum non sint gehennæ ignis, consequi-
tur temporarias esse.

Caillantur aduersarii, & Pareus imprimis. Depra-
uata versio vt Bellarminum. Verum iam ante o-
stendi Græca olim ita habuisse; Deinde Calvinus
in commentario nostra versione vsus est: atque ad-
e etiam Lutherus omisit. Quod vero ait barba-
rum esse, reus iudicio, Legat Valentinum Gentilem, de Veris re-
latinitate veteris versionis, tam facile interpretem no-
strum more Græco loquentem, & ex-
censabit, quam suam inertiā acculabit.

Pergit ille. 3. Anima qua peccauerit morietur. Ezech. 18.
4. Omne ergo mortale.

4. Math. 5. v. 25. Homicida reus est iudicij, id est, mortalis
delicti: ergo iudicium indicat grauem penam.

5. Ob omne iracundia genus reconciliationem ab aduer-
sario querere iubemur: secus æterno carcere multandi, ergo om-
nes illi gradus mortales.

Ad quæ respondeo ad 3. Ezechiel de granibus pec-
cat' agit, quæ v. 6. 7. 8. & seq. enumerat. Sensus ergo quæ mor-
anima quæ morte dignum crimē admiserit morietur. taliter pe-

Ad 4. Non eodem modo accipi iudicium in Scri-
ptura constat, aliquando mortis penam, aliquando tur-
iudiciale disceptationē, cuius finis tam absolutio,
quam damnatio rei. v. 22. ita accipiendum docent cæ-
tera duo membra, diuersissimas penas habentia.

Ad 5. Non omne genus iracundiæ reconciliationem
cū aduersario requirit. Verba v. 25. sunt: Esto cōsen-
tiens aduersario tuo, & v. 26. & seq. enumerat. vt noster legis vi-
detur, & probat Beza, qui interpretatur: edi in gratiā, &
fac vt sis amicus. Nec monet (inquit) tantū, vt anima bene re-
limus aduersario, sed vt cū eo transigamus: quod fiet si cū ipso col-
locuti & conciliemur. Ex quo loco sic aduersariū cōuincit.

Versu 25. aduersarius comprehendit vult omne ge-
nus iracundiæ, & ideo dignū esse carcere, h. e. damna-
tione æterna. At Christus quoddam iracundiæ genus
excludit, ergo illud non pertinet necessario ad carce-
rem æternum. Assumptum probatur. Tantum intel-
ligitur illud iracundiæ genus, quod requirit amicitia
per colloquutionem, & transactionem, cum aduersario
redintegrationem. At non omne genus iracundiæ cōuincit
talem reconciliationem exigit. Quis enim si subita ef-
feruescentia exarferit, si minima itæ cogitatione pul-
satus fuerit, si leuissimo verbulo quasi offenderit, ad ex-
transactionem sub æternæ damnationis pena tene-
tur? Non omnis igitur huc pertinet iracundia. Super-
est de רָחַץ רֵעָה רֵשַׁע Raschagh, ragha, reka dicere,
sed monitus à suis errorem Beza correxit, correctum
exemplar defuit Bellarmino; priore enim vsus est, &
quod inuenit vitii, non tacuit.

§. 5. Etiam